

Таким чином, слід зазначити, що в даний час немає методів рішення задач професійного відбору, які б не мали недоліків. На жаль, будь-який вибраний вами для цієї мети метод міститиме ті або інші недоліки. Не позбавлений недоліків і наступний методологічний підхід.

Підхід, що персоналізується, до рішення задач професійного відбору як вже виходить з назви, припускає використання певної авторської, персональної концепції. Один з головних недоліків даного підходу полягає в тому, що ступінь вірогідності відповідності значною мірою визначається рівнем професійної підготовки і досвіду дослідника. Проте це є і перевагою, оскільки можна прослідкувати особливість побудови взаємозв'язків структурних елементів тих або інших якостей і їх конкретних значень для діяльності підприємства. Тому використання даного підходу у ряді випадків є оптимальним рішенням.

При застосуванні персоналізованого підходу у рішення задач професійного відбору припускає формування рішення у декілька етапів. На першому етапі розраховуються інтегральні показники по кожному окремому структурному блоку. Слід зазначити, залежно від вживаних методик можуть бути використані самі різні інструменти розрахунку інтегрального показника: регресійне рівняння, застосування методу рангової кореляції, проведення дисперсійного аналізу і т.д. На завершальному етапі формування рішення враховуються отримані інтегральні показники по кожному структурному блоку. При цьому, як правило, застосовується логічний алгоритм, що відображає відносність розвитку комплексу професійно-важливих якостей конкретного кандидата на посаду в порівнянні з контрольною вибіркою. Після цього інтегральні показники по різних функціональних блоках співвідносяться між собою, і визначається загальний підсумковий показник професійно придатної. Наприклад, підсумок по кожному структурному блоку конкретного кандидата в порівнянні з еталонною вибіркою може бути оцінений як низький, середній або високий. Виходячи з цього, можна зробити висновок про те, що найбільша відповідність вимогам професії буде у кандидата, який показав якнайкращі результати по кожному структурному блоку.

Перевагою даного методологічного підходу полягає в можливості отримання комплексної оцінки розвитку професійно-важливих якостей з урахуванням якості отриманої інформації. Як показує досвід, даний підхід дозволяє вельми успішно вирішувати поставлені задачі професійного відбору персоналу. Проте слід мати на увазі, що при його використанні можуть виникнути труднощі із змістовним наповненням структурних блоків. В даний час важко назвати методики або методику, які дозволяють ефективно проаналізувати мотиваційну сферу кандидата на заміщення вакантної посади. Тому в кожній конкретній ситуації дослідникові слід ухвалювати самостійне рішення про використання тієї або іншої методики.

Висновки. Таким чином професійний відбір – складний комплекс заходів, направлених на якісне рішення задач по відборі кандидатів на заміщення вакантних посад. На даний момент залишається достатньо багато проблем і питань, на які немає єдиних варіантів відповідей. При чому розбіжності між фахівцями виникають розбіжності не тільки у використовуваній методології відбору, але і самій організації заходів відбору. Наведені підходи демонструють рішення задач професійного відбору, хоча підсумок може вийде досить різний. Слід відмітити, що важливим момент в цих підходах є те, якими методами слід обробляти отримані результати. І не завжди методи математичної статистики показують однозначний результат. Необхідно враховувати якісні критерії, що закладаються в розрахунок інтегрального показника.

Література

1. Маклаков А. Г. Профессиональный психологический отбор персонала. Теория и практика : учеб. для вузов / А. Г. Маклаков. – СПб. : Питер, 2008. – 480 с.
2. Фрумкин А. А. Психологический отбор в профессиональной и образовательной деятельности / А. А. Фрумкин. – СПб. : Речь, 2004. – 210 с.
3. Базаров Т. Ю. Методы оценки управленческого персонала государственных и коммерческих структур / Т. Ю. Базаров, Ч. А. Беков, Е. А. Аксенова. – М. : ИПК ГС, 1995. – 112 с.
4. Бодалев А. А. Общая психодиагностика / А. А. Бодалев, В. В. Столин. – СПб. : Речь, 2006. – 440 с.

УДК 339.543.0(075)

В. В. ТРЕТЯК, Н. В. ВОРОБЙОВА

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

У статті розкрито економічний зміст регіональної інноваційної політики, здійснено її порівняльну характеристику з регіональною науково-технічною політикою. Обґрунтовано науково-методичні підходи щодо її формування.

Economic maintenance of regional innovative policy is exposed in the article, it is carried out comparative description with a regional scientific and technical policy grounded scientifically methodical approaches in relation to its forming.

Ключові слова: регіональна інноваційна політика, регіональна науково-технічна політика, інноваційний потенціал регіону, регіональна інноваційна система.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації для будь-якої країни важливою умовою стійкості та економічної незалежності стає її внутрішня організація, що включає здатність як окремих регіонів, так і країни в цілому швидко реагувати на зміни внутрішньої і зовнішньої кон'юнктури, здійснювати адаптацію за рахунок арсеналу засобів інноваційної політики. Це стосується не стільки здатності регіонів створювати нові технологічні рішення, скільки управляти економікою, гнучко змінюючи її параметри в напрямку підтримки інноваційного середовища. Таким чином, актуальність дослідження питань інноваційного розвитку обумовлена необхідністю формування конкурентоспроможної економіки регіону, що базується на просуванні до більш високих технологічних укладів і забезпечує збільшення її внеску в рішення проблем соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інноватики знаходять відображення в роботах вітчизняних і закордонних економістів, до кола яких відносяться Куклінський Е., Кухарська Н., Поплавський В., Поплавська Ж., Портер М., Шнипер Р. та інші. Однак аспекти формування інноваційної політики на рівні регіону не знайшли ще належного висвітлення.

Невирішеність проблемних питань реалізації регіональної інноваційної політики та необхідність переходу на інноваційний шлях розвитку для економіки держави зумовила необхідність обґрунтування науково-методичних підходів щодо її формування.

Мета статті полягає в розкритті економічного змісту регіональної інноваційної політики, розробці науково-методичних підходів щодо її формування.

Вклад основного матеріалу дослідження. Регіональний розвиток багато в чому визначається здатністю регіону до інновацій. Регіони, які завдяки своїй високій конкурентоспроможності можуть залучити значну частку вітчизняного і міжнародного ринку, будуть переможцями в цій грі [3]. Одночасно, нерівність регіонів все більшою мірою стає проблемою різного ступеня динамічної конкурентоспроможності, що відображає різні потенційні можливості регіонів перебудуватися відповідно до нових умов [13].

Розвиток конкурентоспроможності регіону, по М. Портеру [10], здійснюється за наступними чотирма стадіями: конкуренція на основі факторів виробництва – конкуренція на основі інвестицій – конкуренція на основі нововведень – конкуренція на основі багатства. Перші три стадії забезпечують економічне зростання, остання стадія обумовлює застій і спад. Конкурентна перевага регіону забезпечується:

- на першій стадії – завдяки факторам виробництва: природним ресурсам, сприятливим умовам для виробництва товарів, кваліфікованій робочій силі (забезпечується одним детермінантом);
- на другій стадії – на основі агресивного інвестування (в основному національних фірм) в освіту, технології, ліцензії (забезпечується трьома детермінантами);
- на третій стадії – за рахунок створення нових видів продукції, виробничих процесів, організаційних рішень та інших інновацій шляхом дії всіх складових “ромба”;
- на четвертій стадії – за рахунок вже створеного багатства і спирається на всі детермінанти, які використовуються не повністю.

На сучасному етапі розвитку Україні доцільно зробити упор на стадію інвестицій з подальшим переходом до інноваційного розвитку, що диктується об'єктивною потребою в інноваційній “наповненості” інвестицій.

Досвід розвинених країн показує: стабілізація економіки, стійкий підйом промислового виробництва досягається шляхом переведення економіки на інноваційний шлях розвитку, заснований на широкій реалізації результатів наукових розробок в області створення сучасних інтенсивних технологій, їх застосування у виробництві та випуску конкурентоздатної високотехнологічної продукції.

Отже, у створенні конкурентної переваги регіону важливе значення мають наукові знання, освіта – і як фактори розвитку виробництва, і як фактори формування інноваційного потенціалу регіону. Таким чином, ступінь інноваційності “як здатність до самовідновлення, адаптації до змін і генерації науково-технічного прогресу” [2, с. 220] висувається як один з найважливіших показників конкурентоспроможності регіону.

Економічний розвиток регіону повинен мати чітко розроблену стратегію, одним з елементів якої є регіональні науково-технічна і інноваційна політики. Держава в своїй інноваційній політиці виходить з того, що розвиток сучасного суспільства неможливий без широкого використання досягнень науки і техніки. Будучи засобом вирішення соціально-економічних і технічних завдань суспільства, наука виступає одним з основних соціально-економічних і техніко-технологічних ресурсів держави. І проголошуючи курс свого розвитку на технологічну державу, Україна робить ставку на підвищення ефективності використання науково-технічного та інноваційного потенціалу регіонів.

До 90-х років ХХ ст. в академічній літературі використовувалася тільки категорія “науково-технічна політика”, проте світовий досвід і прогрес економічної науки довели сутнісні відмінності між регіональною інноваційною і регіональною науково-технічною політиками. Сфера інновацій охопила і використання науково-технічних досягнень, та інші компоненти і результати інноваційних процесів. Інноваційна діяльність сформувалася як особливий, самостійний вид діяльності людини і економічної (господарської) діяльності зокрема. В зв'язку з цим виникла необхідність переосмислення суті регіональної політики у сфері інновацій і науково обґрунтованого визначення суті регіональної інноваційної політики. Слід зазначити, що у сучасних умовах, а саме в умовах переходу на інноваційний шлях розвитку, політика держави у сфері різного роду нововведень, включаючи нові сфери і функції управління, істотно перетворилася, переорієнтовувалася на інші об'єкти,

виробила нові функціональні системи регулювання. Окрім усвідомлення всеосяжної і багатогранної природи і значущості інновацій, це обумовлено закономірними трансформаціями самої моделі ринкової економіки, в якій домінували інноваційні компоненти конкурентної боротьби, загострилося суперництво за обмежені природні ресурси і економічні блага [7, с. 174–175]. Однією з вирішальних умов успішного проведення масштабних соціально-економічних перетворень національного господарського комплексу, якнайшвидшого опанування ним алгоритмів інноваційного зростання є посилення ролі науки у формуванні і реалізації ефективної науково-технічної та інноваційної політики регіону, безпосереднього залучення інноваційного потенціалу до трансформаційних процесів як на державному, так і регіональному рівнях [5, с. 535]. Як передбачають аналітики та науковці, посилення технологічного регіоналізму спричинить формування нових моделей інноваційної політики, що враховуватимуть місцеву, регіональну та глобальну складові. Без відповідних глобальних заходів технологічний розрив між економічно розвинутими і слабкими регіонами навряд чи буде усунутий [6, с. 291].

Отже, регіональну науково-технічну політику характеризує концентрація уваги на створенні нового знання при ігноруванні практичного використання цього знання в економіці. В свою чергу, регіональна інноваційна політика припускає більш цілісний підхід і фокусується як на створенні, так і практичному використанні знань. Інвестиції в науку стають привабливішими, якщо вдається отримати економічні дивіденди від нових знань. Тим самим знання можуть служити важливим, якщо не основним джерелом економічного зростання. Зрушення в політиці від створення знань до створення і практичного використання знань привело до того, що все більше уваги приділяється економічному середовищу, в якому відбувається інноваційний процес [8, с. 29].

Відповідно до вищевикладеного, регіональна інноваційна політика є більш широким поняттям, ніж регіональна науково-технічна політика, котра традиційно зводиться до вибору пріоритетів у науці і техніці. Регіональна інноваційна політика, в широкому розумінні, поєднує науку, техніку, економіку, підприємництво й управління. Вона стосується всього соціально-економічного середовища, включаючи виробничу та фінансову сфери, науково-технічні кадри, а також культурні та цивілізаційні особливості розвитку країни [11, с. 14].

Таким чином, регіональна інноваційна політика спрямована на втілення результатів закінчених наукових досліджень, розробок та інших науково-технічних досягнень у новому або вдосконаленому продукті, реалізованому на ринку, у новому або вдосконаленому технологічному процесі, використовуваному в господарській діяльності. Як основний інструмент застосовується переважно програмний метод управління інноваційною діяльністю в регіоні. При цьому передбачається використання підходів, що забезпечують узгодження інтересів суб'єктів господарювання на даній території з цілями її економічного і соціального розвитку.

Відмінності регіональної інноваційної політики від регіональної науково-технічної політики приведено на рис. 1.

Рис. 1. Порівняльна характеристика регіональної інноваційної політики та регіональної науково-технічної політики

Отже, інноваційна діяльність підприємств регіону, яка трактується ЗУ “Про інноваційну діяльність” [1] як “діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг”, виступає одним з головних факторів розвитку як економіки регіону, так і країни в цілому. Комерціалізація результатів наукових досліджень та розробок виступає при цьому найбільш ефективним механізмом реалізації інноваційного процесу, тобто процесу, що поєднує науку, техніку, економіку, підприємництво і управління. Інноваційний процес складається з

одержання нововведення і продовжується від зародження ідеї до її комерційної реалізації, охоплюючи, таким чином, весь комплекс відносин виробництва, обміну, споживання.

Для того, щоб об'єктивно визначити рівень використання наявних інноваційних ресурсів і факторів, що впливають на них та на формування регіональної інноваційної політики, визначити їх взаємозв'язок, необхідно реально оцінити інноваційний потенціал регіону. Інноваційний потенціал регіону включає сукупність інноваційних ресурсів, що перебувають у взаємозв'язку, і факторів, які створюють необхідні умови для оптимального використання наявних ресурсів з метою досягнення завдань інноваційного розвитку підприємств регіону [9]. До інноваційних ресурсів регіону віднесено інноваційні ресурси підприємств, що розташовані на його території, тобто суму кадрових, науково-технічних, виробничо-технологічних, фінансово-економічних, організаційно-управлінських, інфраструктурних складових, а також інноваційну культуру, інституціональні форми і виробничу інфраструктуру.

Сутність інноваційного потенціалу регіону виявляється у визначенні різниці між досягнутими результатами і можливостями наявних інноваційних ресурсів з метою підвищення ефективності рішення першочергових проблем їх нарощування (тактичний рівень), а також подальшого розвитку інноваційних процесів з погляду їх перспективного розвитку і концентрації на стратегічно значимих напрямках (стратегічний рівень).

Однією з необхідних умов для нарощування інноваційного потенціалу та підтримки конкурентоспроможності економіки регіону, що є першочерговою метою регіональної інноваційної політики, є побудова регіональної інноваційної системи. Під регіональною інноваційною системою розуміється першочерговий елемент формування регіональної інноваційної політики, яка характеризує зв'язок суб'єктів і об'єктів регіональної інноваційної інфраструктури, що у взаємодії між собою забезпечують розробку, розповсюдження і впровадження інноваційних технологій в промислове виробництво та сприяють підвищенню конкурентоспроможності національної економіки на регіональному рівні.

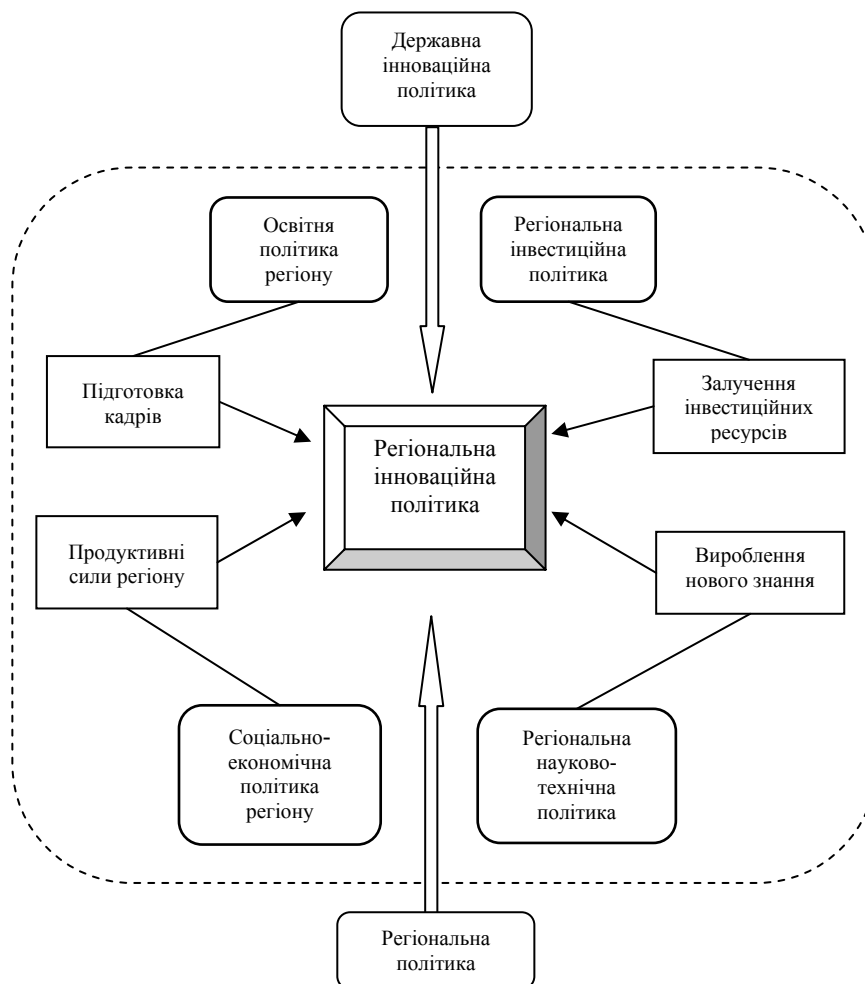

Рис. 2. Складові регіональної інноваційної політики

Регіональна інноваційна система формується під впливом безлічі об'єктивних для даного регіону факторів, включаючи його розміри, наявність природних, технічних, організаційних, інформаційних, інституціональних і людських ресурсів, що виступають довгостроковими детермінантами напрямку і швидкості еволюції інноваційної активності. У кожному регіоні через різні чинники складається свій промисловий комплекс,

який займає особливе місце в територіальному розподілі праці, використанні засобів виробництва, природних, трудових і грошових ресурсів. Все це обумовлює різноманіття цілей регіонального інноваційного розвитку [12].

Для досягнення цілей інноваційного розвитку реалізація регіональної інноваційної політики повинна відбуватися невід'ємно від інвестиційної політики з урахуванням інноваційних пріоритетів регіону шляхом залучення інвестиційних ресурсів для розробки та виконання інноваційних проектів і програм, спрямованих на розвиток інноваційної інфраструктури і рішення соціально-економічних проблем регіону [4] від освітньої політики, шляхом підготовки кваліфікованих кадрів з інноваційним типом мислення, від науково-технічної політики, шляхом вироблення в регіоні новітніх технологій та від соціально-економічної політики, шляхом використання продуктивних сил регіону (див. рис. 2).

Ефективна реалізація регіональної інноваційної політики вимагає, з одного боку, державного управління та координації інноваційної діяльності, з іншого боку – управління регіональних органів інноваційним розвитком, яке повинно бути направлено, насамперед, на створення сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату й умов для розвитку інноваційної діяльності та інфраструктури.

При формуванні загальнонаціональної інноваційної стратегії необхідно враховувати особливості інноваційного розвитку різних регіонів України. У зв'язку з цим регіональна інноваційна політика передбачає визначення державних і регіональних пріоритетів, а також створення плану організаційної та структурної переорієнтації системи наукових досліджень.

Одночасно, вагомий вклад у процес становлення і розвитку інноваційної системи України може внести фінансова підтримка державою як окремих наукомістких проектів, так і визначених регіонів у рамках державних цільових програм, підтримка на державному рівні міжрегіональних інноваційних проектів.

Висновки. Таким чином, до основних напрямків підтримки регіональної інноваційної політики варто віднести:

- орієнтацію на всіляку підтримку базисних і поліпшуючих інновацій, що складають основу сучасного технологічного укладу;
- поєднання державного регулювання інноваційної діяльності з ефективним функціонуванням конкурентного ринкового інноваційного механізму, захистом інтелектуальної власності;
- сприяння розвитку інноваційної діяльності в регіонах, міжнародному трансферту технологій, міжнародному інвестиційному співробітництву, захисту інтересів національного інноваційного підприємництва.

Література

1. ЗУ “Про інноваційну діяльність” від 4.07.2002 р. № 40–IV // Голос України. – 9 серпня 2002. – № 144.
2. Зимин Б. Н. Эволюция старопромышленных развитых капиталистических стран и использование результатов ее изучения для СССР / Б. Н. Зимин, С. В. Одессер // География и проблемы регионального развития. – М. : ИГ АН СССР, 1989. – С. 220–234.
3. Куклински Э. Региональное развитие – начало повторного этапа / Э. Куклински // Региональное развитие и сотрудничество. – 1997. – нулевой выпуск. – С. 3–7.
4. Кухарська Н. Зовнішньоекономічний потенціал Одеської області / Н. Кухарська // Регіональна економіка. – 2004. – № 1. – С. 55–63.
5. Медведкін Т. С. Проблеми впровадження інноваційної моделі на регіональному рівні / Т. С. Медведкін, Є. О. Медведкіна // Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций : региональный аспект. Сборник научных трудов. – Ч. 2. – Донецьк : ДонНУ, 2008. – С. 535–540.
6. Мешко Н. Глобальні та локальні наслідки інноваційного розвитку світової економіки / Н. Мешко // Вісник Львівського університету. – 2008. – Вип. 25. – С. 286–294.
7. Морщагин А. В. Сущность государственной инновационной политики в условиях инновационной модели развития экономики / А. В. Морщагин // Вісник Донецького університету. – 2007. – Вип. 2. – С. 174–182.
8. Национальные инновационные системы в России и ЕС / Под редакцией : В. В. Иванова (Россия), Н. И. Ивановой (Россия), Й. Розебума (Нидерланды), Х. Хайсберса (Нидерланды). – М. : ЦИПРАН РАН, 2006. – 280 с.
9. Поплавська Ж. Інноваційний процес в Україні : реалії і можливості / Ж. Поплавська, В. Поплавський // Вісник НАН України. – 2003. – № 6. – С. 12–19.
10. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер ; Под ред. В. Д. Щедрина. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.
11. Проблеми становлення інноваційної політики в Україні / І. П. Макаренко, О. М. Трофимчук, В. П. Кузьменко та ін. ; За ред. І. П. Макаренко. – К. : УІДНСІР : Ін-т еволюц. економіки, 2004. – 123 с.
12. Шаховская Л. С., Гущина Е. Г. Маркетинг образовательных услуг : монография. – Волгоград : РПК “Политехник”, 2004. – 144 с.
13. Шнипер Р. И. Конкурентные позиции регионов и их оценка / Р. И. Шнипер // Регион : экономика и социология. – 1995. – № 1. – С. 3–24.